

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dné vsaciga mesca na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gl. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XX.

V Ljubljani 10. rožnika 1867.

List 17.

Patris Sapientia. Terpljenje Kristusovo za sedem dnevnih časov.

1. K juternici.

Že Modrost Očetovo, že Resnico sveto,
Sina vjeli Večnega uro so deveto.
Znani ga učenci zdaj hitro zapustijo,
Judje pa izdanega žaliijo, mučijo.

2. K prvi uri (Prim).

Uro prvo ga ženó judje pred sodnika,
Krivo tožiti začne ga derhal velika,
Zvezanega pa v obraz bijejo Jetnika,
V lica Božje pljujejo, k' angele vanj mika.

3. K tretji (Terc).

Tretjo uro vpijejo, naj Pilat ga križa;
Zasram'vanega krije revna škrlatiža;
Krono s ternja vzeti se večni Kralj poniža;
S križem težkim na ramah se Kalvarji bliža.

4. K šesti (Sekt).

Uro šesto greh na križ Jezusa prikuje,
On na križ z razbojniki vred se povišuje;
Nehvaležnost žejo mu z žalcem pogasuje:
Jagnje Božje tak britko dolg za nas plačuje!

5. K deveti (Non).

Ob devetih naš Gospod moč poslednjo zbira,
„Eli!“ kliče, dušo pa izročuje, umira. —
Stran vojak odprè, in kri z vódo 'z nje izvira:
Stresa zemlja se, in v mrak solnce se zapira.

6. K večernicam.

Ob večeru je telo s križa sneto bilo,
V Božje serce božjo moč je božestvo skrilo;
Tako smert storilo je grešnikov zdravilo;
Oh, kje krone slava je, kje je njé blišilo!

7. K sklepu (Komplet).

V grob poslednjič deva se z uro dopolnjenja
To preljubljeno Teló, upanje vstajenja;
Se mazili, se zveršé davne razodenja:
Ta smert mi v spominu bo moje dni življenja.

Sveta Angela in Ljubljanski uršulin- ski samostan.

V cerkvi častitih gospá Uršulinaric je bil to leto 31. majnika očitno in slovesno obhajan god sv. Angele, začetnice reda sv. Uršule; obhajan je bil s slovesnimi opravili in več mašami dopoldne, in popoldne so čč. gg. bogoslovci kaj lepo in spodbudno peli lavretanske litanije. Malokomu je morebiti znano, da ta dan so v ljub-

ljanski nunski cerkvi popolnoma odpustki, kakor tudi v praznike: Presv. Trojice, sv. Uršule in sv. Avguština. Naj o ti priliki nektare besedice povemo o redu sv. Angele in o začetku tega reda v Ljubljani.

Po potu iz Jeruzalema proti Nazaretu se pride v kakem poldnevu v Betel, kar pomeni „hiša Božja“, znani kraj iz sv. pisma. Le malo nad vasjó na hribcu, ravno ob poti, so čudovite skale in pečine, na katerih je očak Jakop spal, ko je bil na tujem, ker ga je bila pod milim nebom noč prehitela. Vidil je pa mladeneč v spanji gred ali lestev, ki je segla z zemlje do nebés; angeli Božji so po nji gori in doli hodili; in sam Bog se mu je prikazal, kateri je Jakopu napovedal, da mu bo dal zemljo, na kateri spi, v posest, da bo oča velikega zārda. Nekaj podobnega, ako se smé manjši z večim primerjati, se bere v življenji sv. Angele ali Angelike. Ta bogoljubna deklica je bila nekako na tujem, ker zgubila je bila že prav zgodaj očeta, preljubo in enako pobožno sestro, mater in mlajšega brata ter je živela na tujem pri nekem stricu. Terdno je bila odmenila se čisto Božji roki izročiti, to pa toliko bolj, ker že v prvi mladosti se je bila Bogu darovala in je ta dar z mnogoterim zatajevanjem posvečevala, ter posebno skerbela se tako vravnati, da bi svet ne imel ne mikavnosti in ne priložnosti svoje poželjive oči na njo obračati. V taci in enaci mislih in občutkih kleči neki dan ta angelček pod vinsko tertó na ljubeznjivem polji pri Desencani na gornjem Laškem in z gorečim srcem Boga prosi, da naj bi ji vender milostno pokazal naj zanesljivši pot k zveličanju. V tem slovesnem trenutku je bila kar neprevidoma z nebeško prikaznijo razveseljena. Nebesa se odpró in kakor z nebeških višav vidi po lestvi svetlo trumo devic doli stopati; vse te device so premilo lepo napravljene in svitle krone se jim bliskečejo na glavi. Prelepo razverstene se bližajo pojoče svete pesmi z nebeško ljubeznjivostjo. Angeli z blagoglasilnim godbinim orodjem njih petje spremljajo. Angela je bila s tem tako silno razveseljena, da skorej ni vedila, kje da je in kaj se godi; množica pa se ji približa, jo po imenu zakliče in ona sliši ta-le glas: „Angela! Vedi! Bog ti je pokazal to prikazenter ti daje spoznati, da preden umerješ, boš ti še začetnica enake deviške družbe!“ Glas oddoní, device pa v nebó odhajajo. Angela k zavesti pride, se domú verne v resnih mislih in v zedinjenji z več devicami enaci misel naredi osnovo, kako bodo deklice v keršanski veri podučevale in odrejevale. Neutegoma prične ta nauk v Desencani, in pa tako srečno in s tolikim sadom, da je bila kmali poklicana v glavno mesto tiste okrajine, namreč v Brešijo. To je bil začetek, da kakor je bil Jakop po Božji obljubi oče veliko sinov, tako je bila sveta Angela duhovna mati neštevilnih hčerk, ktere

njeni redovi že čez 300 lét tako lepo učé in za časno in večno srečo odreja; še posebno pa je ona duhovna mati tistih blazih devic, ktere svetu odmerjejo, da bi v njenem redu Bogú popolnoma živele.

Pa ne le poduka z mladostjo, ampak tudi novi red je sv. Angela pričela; 25. kimovca l. 1535 je bila tako srečna, da je z 12 tovaršicami enako blazih misel temelj postavila temu redu. Preponižna pa, da bi ga po svojem imenu dopustila imenovati, ga je zročila v varstvo sv. Uršule, od česar se uršulinski red imenuje. In da jo je prav zadela, se vidi od tod, ker se je red tako utrdil, tako razširil, toliko dobrega storil in še zmiraj dela. Sv. oče Pavel III, rimski papež, so ga poterdili in Angela je bila prva prednica, k čimur pa jo je le sama pokoršina spravila. Angela pa je le nekaj čez 4 leta vstanovitev svojega reda preživela. V začetku l. 1540 zbolí in med zvesto molitvijo, kakor je vedno živela, tudi umerje 27. prosenca tistega leta; ozališana z vsimi duhovnimi lepotijami izroči nazaj stvarniku svojo lepo dušo. Verniki so se Angeli po njeni smrti jeli priporočati in skusili so njeno pomoč. Sv. Karol Boromej je prvi bil prišel obravnavo za njeno prištetje med svetnice, pa tudi njega je bila smert prehitela. Sv. Oče Pij VII so jo po več skazanih čudežih med svete prišteli 28. majnika 1807. — Ker so papeži in drugi vikši spoznali, kako koristen je uršulinski red tudi zoper krivoverstvo in za uterjenje prave vere po taci deželah, kjer se je krivoverstvo že razširjalo, torej so ta red močno podpirali in urno se je razširjal, in razširja se tudi še dandanašnji. Razširjen je red čč. gg. Uršulinaric po Laškem, Francoskem, v Belgii, po Nemškem, Švicarskem, Ogerskem, Irskem, tudi na Pirenejskem polotoku ima dva samostana, na Poljskem 1, celo v Afriki 1 in enega v Gujani, v severni Ameriki pa njih 15; in precej jih je tudi v našem cesarstvu.

V Ljubljani se je ta tako delavni in blagi red pričel v začetku poprejšnjega stoletja in sicer s prizadevanjem in na stroške znanega preverlega Jakopa pl. Šelenburga, po rojstvu čverstega in vérnega Tirolca. 22. mal. trav. 1702 so prišle iz Gorice v Ljubljano 4 redovnice, in sicer od Verhnike naprej po Ljubljani. Šelenburg sam se jim je celo uro deleč naproti peljal, in mesto jih je sprejelo z veliko spoštljivostjo. Ker jih pa za šole še ni bilo dosti, so prihodnje leto prišle še tri druge, in 2. mal. serpana 1703 so pričele podučevanje mladine v nekem posebnem poslopji, ker samostana še ni bilo. Šelenburg je vložil precej v začetku 20.000 gl. za razne potrebe in pozneje je dal gotovo več kakor še enkrat toliko. V majniku 1713 še le se je vložil prvi kamen za sedanji kloster. Med tem je bil Šelenburg zbolel in želel je kakor vstanovnik počivati v samostanski cerkvi, ki je bila takrat še le začasna kapela. Umerl je l. 1715 in djan je bil v rake pred velikim altarjem na evangelsk stran. Tri dni so se obhajale mertvaške slovesnosti, 300 sveč je neprenehoma gorelo, od petih zjutraj pa do enajstih so se neprenehoma brale sv. maše in dva duhovna sta vse tri dni v cerkvi milošnjo delila. — Da ne omenim toliko družih dobrót, je bil Šelenburg še pred smertjo za cerkev napravil tri zvonove in prav veliko cerkvene robe in oprave. — 26. mal. serp. 1718. je bil postavljen vkladnik za sedanjo cerkev, ki jo je bil 18. listop. 1726. generalvikar Jakop Šiling blagoslovil, in še le leta 1747 je bila čisto dodelana in posvečena; kloster pa je bil dovršen naslednje l. 1748. — O priliki ko je bila nova cerkev blagoslovljena, so prenesli vanjo tudi Šelenburgovo truplo. Pri tej priložnosti so rakev ali trugo odperli in našli so, da je bilo truplo strohnelo, le samo desna roka je bila ostala cela in še gibčna. Iz tega so sodili, kako dopadljivo je bilo Bogú djanje tega verlega moža. Godilo se je namreč to do-

brih deset lét po njegovi smrti. — Tudi žena Šelenburgova je bila silo dobrotna gospá. Akoravna je bil za glavno premoženje že mož v poslednji volji namene določil, je vender ona še pozneje dala za véliki altar 6000 gold. (veljal je blizo 12.000 gold.) — Darovala je bila med drugim dvé kroni iz čistega zlata za Ježuška in Marijo božje poti na Sveti gori pri Gorici. Tudi ona ni bila doživela dokončanja cerkve in samostana, ker umerla je bila l. 1732 in počiva v uršulinski cerkvi. — Koliko dobroto je s tem Šelenburg ljubljanskemu mestu storil, ni treba popisovati, zlasti ako premislimo, da nad tisuč deklic dobiva leto na leto v ti mirni hiši naj skerbnejši poduk v vsem, kar jim je treba za sedanjí in prihodnji blagor, da je njih lepo število zastonj v hrano sprejemanih, in pa koliko ubožnih učencev dobiva živež, ter brez števila revežev pomoč.

Nova ura.

Ura je ena.

En Bog je, Gospod in Stvarnik vsih reči.

Le eno dušo imaš; ako ta ti v pogubljenje gre: za-te je zgubljeno vse. —

Le enkrat boš umerl; le ena večnost je; ali vekomaj bo srečna, — ali pa nesreča tvoja večna. —

Ura bije dvé.

Dve natori ima Kristus: božjo in človeško.

Pod dvema podobama, kruha in vina, se daruje pri sv. maši — k sreči naši. —

Iz dveh delov je človek, iz telesa in iz duše.

Ura bije tri.

Tri božje so osebe: Oče, Sin in sv. Duh. Vanje morash verovati, ako se hočeš zveličati.

Tri božje čednosti so: vera, upanje in ljubezen, ki so tako potrebne, da brez njih ni zveličanja.

Tri učence je vzel Jezus seboj na Oljsko goro: Petra Janeza in Jakopa; bodi ti četerti in premišljuj njegovo terpljenje ter z njim sožaluj.

Trikrat je padel Kristus pod križem.

Trije so ev. sveti za tiste, ki želé popolnoma živeti.

Ura bije štiri.

Štiri tisuč lét so očaki po Odrešeniku hrepeneli; mi smo ga doživeli, bodimo ga veseli.

Ura bije pet.

Pét je delov svetá: Evropa, Azija, Amerika, Afrika in Avstralija; — moli, da bi se sv. vera hitro po vsih razširila.

Pét je zapoved cerkvenih, ki se ti je Božje jeze bati, ako jih opušáš spolnovati.

Pét delov je potrebnih k zakramentu sv. pokore, ki se nobeden opustiti ne more.

Ura bije šest.

Šest je poglavitnih resnic sv. vere; šest silo nevarnih grehov zoper sv. Duha; šest čednost, ki jih je Jezus posebno priporočal, in šesta je, da moraš tudi sovražnike ljubiti in zanje moliti.

Ura bije sedem.

Sedem je darov sv. Duha, in vsak dan saj za en dar prositi ne pozabi nikar!

Sedem je telesnih in sedem duhovnih dél usmiljenja. Ali jih doveršuješ? Ali bolnike obiskuješ? Švariš grešnike?

Sedem je bilo modrijanov na svetu, pa nobeden ni vedil, kdo je Bog, in zakaj je človeka vstvaril. Bia je imel navado reči: — „Vse svoje seboj nosim.“ To vsak lahko reče, kdor nič nima.

Sedem je besedi Jezusovih na križu.

Sedem je prostih ali lepih vednost, h katerim se šteje tudi godba, pesništvo, slikarstvo itd., ktere naj bi res vselej lepe in proste bile vse nečednosti.

Ura bije osem.

Osem je blagrov Jezusovih, med katerimi je tudi tistim eden, „kteri so čistega serca.“

Osem je bilo ljudi v barki Noetovi, kteri so bili ostali pravični. Ko bi bilo tvoje stanovanje barka, koliko bi bilo v nji pravičnih, koliko krivičnih? —

Ura bije devet.

Devet je korov angelskih, ki Bog daj med nje priti in se tolikih stisk in tug opočiti.

Devet je ptujih grehov; ali se jih pri spovedi obtožuješ, ki gotovo brez njih nisi?

Ura bije deset.

Deset devic je šlo ženinu naproti, pa le pet jih je šlo z njim na ženitnino. Tudi k tebi pride terkat; ali imaš pripravljeno olje in svetilko?

Ura bije enajst.

Enajsto uro je bil poslednjič prišel Gospod v vinograd klicat.

Ura bije dvanajst.

Dvanajst Božjih lastnosti je v katekizmu, in dvanajsta je, da je Bog neskončno pravičen; boj se, ki si grešen in krivičen!

Dvanajst apostelnov si je Jezus izbral; žalibog ga je eden bil izdal.

Dvanajst členov ima apostoljska vera; deseti je, da veruješ v „katoliško Cerkev.“

Dvanajst mesecev ima leto; glej, da z vsimi ti v buke življenja bo prišteto.

Dvanajst sinov je imel očak Jakop; pa le Jožef in Benjamin sta bila nedolžna. —š—k.

Tri mesce na Jutrovem.

XVIII.

(El-Aksa-mošēja ter cerkev Marije D. — Salomonova konjarnica. Znamenitosti v cerkvi; stebra poskušnje; prava Omarnica itd. Podzemeljski prostori. „Kristusova zibel“ po turških mislih. Kavasova pravica in g. Fridman kaznjen. „Zlate vrata.“ Betezda. „Salomonov prestol.“)

Od Omarnice smo šli naprej proti jugu ter prišli do dvojnih vstričnih vrát, ki deržite skoz dva silovita vstrična podzemeljska mostovža, med kterima je zid in sta dolga kacih 150, široka po kacih petnajst stopinj. Vse je zidano iz strahovito velikih kvadernih kamnov, zobokano in s stebri podperto. Ta kraj imenujejo „Salomonovo konjarnico,“ in je naj berže tudi res — saj večí del iz Salomonovih časov. Sej tacih velikanskih dél iz samih naj večih obdelanih skal tudi čas skorej razdjati ne more. Dvojna podzemeljska mostovža se ob jugu v enega samega izhajata in na tem mestu je velikansk steber iz enega samega čoka, ki bi ga komaj trije može obseglí.

Prišli smo na to v mošejo „el-Aksa,“ nekdanjo cerkev Marije Device, zidano od cesarja Justinijana, ki ima za Omarnico prvo znamenitost. Cerkev ima še čisto keršansko podobo in je kaj velika, zala in imenitna. Podoba ima latinskega križa. Je pa deljena v šest ladij in še sredino, ktera je veliko prostorniši kakor ladije. Strašno veliki z neko zmesjo prevlečeni stebri ločijo posamezne ladije. Prekrasna kupla sloni na štirih klončnikih. Mnogotere rezline, mozaične okna in razen drugi lišp daje poslopju posebno jutrodeželsko opanljivost. V eni stranskih ladij ob večerni strani sta

dva prelepa stebra prav blizo skupaj, tako da se srednje životen človek komaj med njima skozi premaši; imenujejo ju mohamedani stebra poskušnje in pravijo neki, da pojde v pekel, kdor ne bo mogel med tema stebroma se skozi pretlačiti, pa da krepotni in pravični bodo lahko skoz prišli, lažniki in ljudje s pregrehami ognjušeni pa ne bodo mogli. Smešno je bilo, kako so se ení naših popotnikov gnjetli med stebroma, kakor da bi si bili turško vražo prilastili. Posebno znameniti so prelepi judovski stebriči s palmovim perjem, iz belega marmorja, ki ni dvomiti, da so iz starodavnih časov; mohametanska divjačnost je hotla nad njimi saj nekaj premeniti ter jih je prekucnila in na glavo postavila, kar se sem ter tje večkrat vidi. Ko bi evropejska okusnost za starine enake reči v oblast dobila, koliko bi jih cenila! Konec cerkve ob jugu ni izpeljan, ker bil se je poderl; mohametani so steno počez napravili in ondi molitveno duplino vravnali, ki je obdana z lepimi marmornimi stebriči. Musulmani takega altarja ne mara niso hotli sprejeti, kakor ga kristjanje imajo, nekaj podobnega so pa vender le želeli imeti; torej ima vsaka džamija ali molišnica spredej svoj „migrab“ ali molitveno dolblino, v kteri verski služabnik očitno molitev opravlja. Neka majhna votlina v podobi podolga stega mostovža ob jugu se imenuje v pravem pomenu Omarjeva mošeja, ker tukaj je bilo po izročilu moliše kalifovo; prav priprost migrab z dvema marmornatima stebroma kaže kraj, kjer je Omar molil.

Iz džamije el-Akse smo šli v podzemeljske prostore ob jugo-vzhodnjem kraju. Kdor se ni poprej dočudil, je mogel v teh silnih podzemeljskih prostorih še bolj stermeti, kaj vender človeške roke premorejo. Ves véliki prostor tukaj je podzidan, razun tistega, na kterem stoji mošeja. Presilno obokovje sloni na neštevilnih velikanskih kamnitih stebrih z 12—15 mostovži od juga proti severu, ki imajo na dolgo po 8—12 stebrov vse iz kvadrov. Djal je dr. Čoke, da vogelni stolp ob jugo-vzhodnji strani tempeljna je gotovo iz Salomonovih časov, (naj pred da pa tudi drugo podzidje). V enem kraju je strahovita razpoklina na oboku in mislil sem si, kdo vé, morebiti se je to zgodilo ravno o Kristusovi smerti? V južno-vzhodnjem kotu ogelnega stolpa so v neki hrambici nekake velike kamnate niške, nad kterimi je nekako nebo na štirih stebričih iz marmorja. Turki pravijo, da to je zibelka Kristusova. Prečudna ta zibelka! Drugi dve pobeljeni dolblini v zidu prilastujejo Cahariju in Elizabeti. Ta stolp je prav ob dolini Josafat in kaj lepo se iz line vidi po tem slovečem dolu.

Od tod smo šli ob obzidju proti severu in kmali smo bili pri nekem stebri, ki leži na preterganem obzidju in precej deleč moli noter v tempeljnem prostor; priprosta musulmanska vraža pravi, da na tem stebrovem čoku bode sedel prerok Mohamet in bo sodil (če ne bo poprej cmoknil v dolino Josafat), ter klical musulmane k sebi. Pretergani zid, skoz kterega moli steber v podobi kanone, se imenuje Mahometovo okno. — Na tem kraju se je bila mlademu Čehu gosp. Fridmanu iz Prage neka smešno-žalostna pripetila. Mladi kavas, ki nas je po vsih potih v našo varnost spremljal, na trati svojo velikansko palico na stran devaje v tla zasedi, Fridman pa jo v roko vzame in se z njo nekoliko spremlaja (poigrá); toda kmali zasliši napoved, da mora sedem in pol piastra globe plačati, kdor se te kavasove pravice dotakne. Mohametanski mladeneč, ki je bil zraven tega še nekako posebno prijatelj z g. Fridmanom, se sicer izgovarja, da je to rekel le iz šale; vender ker je postava taka, hoče tudi Fridman moški biti in mu na mestu izplača pol-osem piastrov, ki jih je kavas brez daljnega ugovora spravil v svoj „kis“ ali keso, kakor bratje Hervatje mošnjico imenujejo.

Od tod gremo dalje zraven obzidja po trati tempeljnevega prostora od juga proti severu mem Omarnice, ki nam je ostala ob levi in pridemo do preslavnih „zlatih vrat.“ Skoz te vrata je Zveličar cvetno nedeljo z veličastvom jezdil v Jeruzalem, zdaj pa so zazidane, ne vém ravno zakaj? Mogoče da zato, ker po misli mohametanolv bodo ravno skoz te vrata kristjanje prišli v Jeruzalem in ga bodo zopet v oblast vzeli. Kakošne so te vrata? Dva strahovita pilastra iz ene skale s srednjim stebrom vred podpirata dvojnate vrata, skoz ktere se pride pod obokovino, ki je podpirana z dvema stebroma iz sivega marmorja in s polstebrom, ki loči prostor v dve ladii, ki ima vsaka svojo majhno kuplo. Po malih stopnicah se gre na streho zlatih vrat, od koder se kaj zalo vidi po prostoru tempeljnovem, na Oljsko goro, v dolino Josafat in po mestu Jeruzalemu. Še naj pristavim, da te vrata so 15 stopinj široke.

Nekoliko naprej, še ob severni strani, je turško moliše, ki ga imenujejo „Salomonov prestol,“ ker Turki mislijo, da tu je Salomon sodil, da tukaj je tudi njegov grob. S té strani se precej pod zidom vidi sloveči ribnik Betezda, cerkev sv. Ane, in pa dolina ali nižava, ki je ločila hrib Moriah od homca Bazeta. Betezda je v globokem kotlu ali jami, in očitno je, da je bila dolina kdaj napolnjena z vodo, zdaj pa je blezo veči del, če ne zmiraj, suha; — meni se je od deleč zdelo, kakor bi bila umazana luža na dnu. Velik del je nasuta dolinica z raznoterimi nesnagami. Naj bi le kristjani kraje v oblast dobili, pač hitro bi se tudi temu časti vrednemu kraju snaga povernila.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. V sredo bode v Ljubljani volitev župana. Sedanjega župana gosp. dr. Etbina Kosta zasluge za mesto in deželo so ravno tako očitne kakor njegova nenavadna zmožnost; to ni znano le samo Ljubljani in deželi, ampak tudi svitlemu cesarju, kateri so ga ravno kar s častnim Franc-Jožefovim redom poslavili. Kdor bi hotel to tajiti, on bi sam sebe obsodil in pokazal, da ni mož „resnice in pravice.“ Pri tacih okolišinah vse tako kaže, da bode zopet dr. Kosta izvoljen.

„Sporočilo o triletnem oskerbovanji mestnih opravil v Ljubljani, od junija 1864 do maja 1867,“ kterege branje priporočamo, ne kaže le samo imenitnih zaslug gosp. župana, ampak prav posebno tudi to, da mož brez posebne znajdenosti bi pri taki mnogoterosti tolikanj težavnih in zamotanih toliko opravil, kolikor žaba pri orehu. Kakor je bil namreč ranjki župan Ambrož sporočil o prvi triletni dobi samoupravnega mestnega zastopništva, tako tudi zdaj g. mestni župan dr. Kosta, pa brez vsake lastne hvale in povzdigovanja, dasiravno je bil on oko, roka in duša pri vsem, kakor je slehernemu znano. Devetnajst različnih glavnih zdév, ki ima vsaka več ali pa veliko družih v sebi, je naštetih, pri kterih se je skazovala neutrudljiva delavnost gosp. župana in njegovih tovaršev z obilnim vspehom in pridom za mesto. Iz odstavka „naprave za uboge“ posnamemo, da 400 oséb ubožniško oskerb vživa, in zunaj tega se je v treh letih izplačalo še 3850 gold. v začasno podporo ubogim, in skupaj je v tem času odbor za uboge naklonil revežem veliko čez 58.000 gold. Posebno pritežnost je prizadevalo lansko leto nastanovanje vojakov, namreč: 259 generalov, 5067 nadčastnikov, 416.940 prostakov in zraven še 34278 konj, ki je bilo treba napraviti posebno začasno kočevje za nje, v kterem je bilo naseljenih ta čas 139.000 mož in 7000 konj. — Mestni prihodki so se to dobo zvikšali za 30.460 gl. in pa tako, da nobenega plačevalca posebej ne obklada;

pridobilo se je to pri nakladu na pivo, tlakovino, s klavnico itd. Pričakuje se pa še novo povikšanje prihodkov. — Zemljiša mestne, v vrednosti 204.980 gold., so brez dolga in denarstveni stan je popolnoma v redu. — Mesto ljubljansko se od leta do leta tako zlepšuje, da se vsak tujec čudi njegovi prijetnosti, in poštenje prebivavcev tirja, da se mu ohrani keršanski in slovenski značaj. Ravno te dni je nam popotni gospod rekel, da ga ni kmali vidil mesta na svetu, ki bi mu bilo tako všeč, kakor Ljubljana. Da ima pri tem gosp. župan lepih zaslug, vsak vé, kdor je bil te leta v mestu z zdravimi očmi in ne z zamašenimi ušesi. Gospod župan se je tudi do duhovstva zmiraj priljudno in postrežno obnašal, cerkvenih slovesnost ni opušal, in pričujoč je bil tudi sicer, kjer koli se je po njegovem stanu in službi dostojno kazalo.

Zakaj pa pri tacih zaslugah in lastnostih tudi gosp. župan čisto brez nasprotnikov ni? Mi res ne vemo drugega vzroka, kakor ko bi bil ta, ker je zvest ljubljanski sin, zraven pravega Avstrijana tudi pošten rojak in vnét Slovenec, ker ne pihav rog „mit der unwiderstehlichen Reaction der Intelligenz gegen feudal-klerikale Tendenzen.“ Pametno domoljubje, brez samopridnosti, brez zatiranja družih narodov, priznavajo vsi olikani narodi na zemlji; — tudi divjaki v blato ne teptajo sami sebe; pri nas pa je domoljubje oplemenitenost s keršanstvom. Ko bi se deržali keršanskih načelstev, vsak bi vsakemu dal in pustil, kar je njegovega; ljubili bi se kakor bratje med seboj, in ne bilo bi nobenega „narodnega prepiranja,“ ktero je zoperno Bogu in pametnim ljudém.

— „Novice“ naznanjajo, da za Vodnikov spominek je denara zbranega 1742 gld. 80 kr., da pa je treba še trikrat toliko za spodoben spominek, ki bi se postavil na očitnem kraju. Kedar se razvedrijo vremena Slovincem, tekli bodo zopet darovi obilno; zdaj si dr. Toman in dr. Bleiweis ne upata s to rečjo dalje, kar ni za deržek drugim, ako hočejo darov nabirati. —

Iz Ljubljane. Presvitli cesar so 2. marca t. l. dovolili dramatiško društvo v Ljubljani. Slavno predsedništvo c. k. deželne vlade je 18. aprila t. l. poterdilo pravila. Program pravi med drugim: Namen društva je vsestransko podpirati in pospeševati slovensko dramatično. Zatorej hoče društvo: a) skerbeti da se razvije slovensko dramatiško slovstvo, in v ta namen izdajati glediške igre, b) vstanoviti svojo dramatiško učilnico, c) napravljati glediške prestave, d) osnovati dramatiško knjižnico in omisliti potrebno opravo. Ud postane lahko vsak izobraženec obojnega spola. Neoporečen glas je bitni pogoj, da se kdo v društvo sprejme in da v njem ostane. Udje se ločijo v predstavlajoče, pisalne, podporne in častne. Vsak ostane ud, dokler ne naznani odboru naročito svojega odstopa. Udje na leto plačujejo po 1 gl., podporniki po 2 gold. a. v. Osnovni odbor Slovence prijazno vabi, da obilno in brez odloga pristopijo k novemu društvu in pravi dalje: Kar so izverstni domorodci že dolgo želeli, kar se jim je pa le z malim vspehom izpolnovalo, ker so bile posamezne moči preslabe, skusimo zdaj z družinimi močmi. Položimo temelj narodnemu gledišču, ktero bo izbistrenega uma slovenskega vredno, ktero bo prijeten dom za narodno razveseljevanje, šola lepih npravov in čiste narodne besede, ter budilno zercalo plemenitih čuvstev in djanj človeških. Blag namen, ki si ga je društvo postavilo, ta nam bodi uspešno priporočilo pri vseh prijateljih slovenskega naroda. L. Svetec, predsednik; J. Noli, tajnik. Mi želimo, da bi se namen tako spolnoval, kakor je prvotno sklenjen z dramo in kakor ta osnova zagotavlja, in s tem pristavkom mu želimo velikega vspeha, ker tako res veliko pomaga k oliku naroda.

— „Laibztg.“ poroča o „Kränzchen-u“ v kazini od sabote večera (1. do 2. rožn.) do nedelje in o utrudivnem gorečem plesu do ranega jutra. Uboge plesavke, to se jim je moglo potlej pri sv. maši zdehati! —

— Naj tudi zastran Ljubljane omenimo, da so se mile šmarnice po vsih cerkvah obhajale v pretečenem mescu majniku, in da se jih je bogoljubno prebivavstvo ljubljanskega mesta povsod obilno, sem ter tje pa še s posebno, skoraj nenavadno gorečnostjo vdeleževalo. Enake naznanila slišimo z dežele od vsih strani. Bog blagoslovi na Marijino prošnjo ljubljansko mesto in vso deželo. Naj sprožimo o tej priliki neko potrebno misel. Natis šmarniških novih bukev je vsako leto potrebno, dokler je taka gorečnost za to opravilo, vendar se jih pa pri majhnem številu prebivavstva veči del ne oddá toliko, da bi se veliki stroški povernili. Kako bi se temu pomoglo? Naj bi n. pr. ob koncu majnika gospodje naznanili ljudstvu, da bukvice, ktere so se brale, so naprodaj; kateri jih želé imeti za nadaljno domače branje, naj se ta in ta dan oglasé, ter se bodo za vse skupaj naročile. Ko bi jih vsaka srenja, kjer se šmarnice obhajajo, le 5—10 vzela, pa je založnik rešen.

Iz Radolice. (Iz prijateljskega pisma.) Od misijona to povem, da je očanec laži neznano napél šobo, ko je zvedil, da jezuitje pridejo misijonarit. Neka stranka je delala na vso moč z lažjo in obrekovanjem: da so ti jezuiti pregnani iz Laškega, da so, ne vem kaj vse, da le denara išejo, ker so iz Smlednika štiri tisuč goldinarjev odnesli!! Res je bilo ljudstvo zlo zbegano; — celo bati se je bilo, da bi ponosni Gorenci ne marali za misijon, ker očitno so se norčevali, zakaj se toliko spovednic napravlja, sej ne bodo spovedniki kaj delati imeli itd. ... Pa patri so vse te razširjene laži z besedo, vedenjem in djanjem popolnoma vničili, zaupanje je rastlo dan za dnevom, poslušavcev je bilo vsak dan več, celó preveč. Tudi gospôda, ako jih prav malo izločiš, jih je spoštovala in rada poslušala. Poprejšnji, večidel zaslepljeni sovražniki postali so prijatli misijona in jezuitov. Se eno ti povém, o zdravem umu naših Gorencev. Priklatila se je družba komedijantov, plesačev po vervi! Z bobnanjem in hrupom vabi kmalo ljudi na komedijo, in dela potrebne priprave za komedijo malo od cerkve. Ljudje pa si mislijo, da to ne gre tako in neko praví: Če je zdaj misijon, ne smé biti komedija; če pa komedija mora biti, bomo šli pa gg. misijonarjev prosit, naj gredo od nas. Ljudstvo bilo je žaljeno v dno serca zavolj takega onečastenja in skorej bi bil majhen šum vstal, tako da predstojništvo komedijantom svetva, da naj odlazijo, kar so tudi storili. Potem pa se je vse mirno končalo in od nobene nerodnosti in nerednosti se ni slišalo, čeravno je bilo zadnje dni, posebno v nedeljo pri končanju, samo zunaj cerkve kakih 5—6000 ljudi zbranih. Marsikaka skala se je zdrobila in omehčala, marsikaka zgubljena ovca se vrnila na pravo pot.

Iz Kamnika. M. K. — To prijazno mestice slovi zavolj zdravega obnebja, zato ga tako radi gostje iz ptujih krajev obiskujejo, in veseli vživajo zdravi, čisti planinski zrak, s katerim ga preskerbljujejo visoki mejski Kranjske in Štajerske. Tudi tukaj se kaže, kar učenjaki terdijo, da ima obnebje mnogo vpliva na duha in telo človeško, ker tukaj res prebivajo po telesu čversti, krepki ljudje, in v pohvalo jim bodi rečeno, tudi večji del na duhu nevkuženi, pametni, pobožni prebivalci, kar nam spričuje soseben pretečeni majnik z ljubimi Šmarnicami. V mnogih krajih sem že vidil Šmarnice obhajati, povsod sem opazoval, kako ljudstvo ljubi

to pobožnost, kako povsod lepo kinča šmarnični altar, kako radostno prihaja Marijo častit; vendar tako okinčane cerkve, in vsaki dan toliko pobožnega ljudstva v nji nisem nikjer vidil. Že sama na sebi krasna, veličastna farna cerkev Šutniska podobna je v tem mesecu, kaj bi rekel? lepemu rajskemu vertu. V vélikem altariji je zakrita pusta, suha malarija, in mesto nje občuduje ogledovalec nebeško Kraljico, kateri okusno angelj venec pletó, in ki se v umetno z rožic itd. sestavljenim altariji v prelepi bliščavi lučic in svetilnic blisketá. Druga cerkev pa je, kakor sem rekel, zali vert, kajti po vsi cerkvi postavljeni so zeleni tanki mlaji, na njih pa prijazno vihrajo mnogobarvne zastave in trakovi. Zdaj si pa misli, dragi čitatelj, to prostorno cerkev s pobožnim ljudstvom napolnjeno, katero enega duha in ene misli iskreno časti Marijo majnikovo Kraljico, ali ni to krasen pogled? Večkrat že, ko sem bil tu ali tam pri šmarnicah, mi je v misel prišlo, in preverjen sem, da je moja misel resnična, kakšno nevenljivo, častno šmarnico bo pač Marija nebés Kraljica tistemu v rajskih višavah dala, ki je nji v čast to prelepo pobožnost vpeljal. — Petje na Šutni je krasno, vendar se mi je čudno zdelo, kako je to, da se v primeri tako malo Riharjevih napevov poje, ker po moji misli je Rihar pri nas za cerkveno petje vedno še „non plus ultra.“ Posebno mora prijatelja muzike veseliti izvrstno vbiiranje orgelj tukajšnjega starega g. organista. Oh, ko bi vsak gospod, ki ima pri orgljah opraviti, razumel in hotel razumeti, kako veličastno orodje so orglje, bi se pač nikjer ne slišalo tisto nespodobno berkljanje po orgljah, ki nikakor ni primérno temu inštrumentu, ako bi prav v cerkvi ne bilo, in katero ga znižuje ter ga čisto enači laškemu „lajerniku.“ — Nikdar pa ne grem tako rad v cerkev, kakor kadar so pete litanijske, ker takrat je pravo celega zbiralisa petje, kar bi prav za prav cerkveno petje moglo vedno biti, ker namen njegov ni, da se jih 6 ali 8 ali pa več v umetnih produkcijah skazuje, temveč česenje Božje je, namesto z besedami pa s prepevanjem od celega zbiralisa. Vsakikrat, ko sem pri takih priložnostih v cerkvi, se spominjam nepozabljivega vikšega pastirja Slomškega, ki so tako radi občno cerkveno petje priporočevali. In res, ako človek pri tacihi priložnostih ljudstvo nekoliko opazuje, vidi kako vneto je celo zbiralise, kako iskreno poje, kako vsa cerkev doni v časti in hvali vsegamogočnega bitja, podobno je tistemu šumu, o katerem sveti Janez govori v skrivnem razodenji (7 pogl.): „Čast Bogú vašemu, ki sedi na sedežu in Jagnjetu!... Hvala in slava, modrost in zahvala, čast in krepost in moč Bogu našemu v veke vekov. Amen.“

Iz Kostanjevice na Kranjskem se piše „Slov. gospodarju,“ da je ondi bil 25. maja tako velik potres, da so ljudje celo prestrašeni iz hiš pobegnili. Tudi dež, sneg in mraz jo je obiskal, kvara vendar veliko ni napravil. —

Iz Maribora piše „Slovenski gospodar:“ 22., 23. in 24. maja je pri nas padlo mnogo dežja in celó snega. Ni bilo samo vse Pohorje celo belo od snega, ampak tudi na levi strani Drave, na Žalcu, okoli sv. Duha, sv. Križa in celo doli do sv. Urbana je bilo viditi mnogo snega. Bilo je tudi 24. maja precej merzlo, slana nas vendar, hvala Bogu! ni obiskala. Ali ni padlo samo pri nas mnogo dežja in snega, tudi iz Gradca in mnogo drugih krajev (z Dunaja, Prage, Budéjevic itd.) se piše, da je oni tisti čas zelo deževalo in vmés tudi snežilo. V Avstrijski, Česki in Moravski so se zatoraj reke spet zelo narastle in v novo so se ljudje začeli bati povodnji, ki je letos že v teh deželah in posebno na Ogerskem mnogo kvara napravila, kjer je bila reka Tisa na 22

čevljev narastla. Pravi se, da še take višine Tisa nikdar ni dosegla. Iz Solnograda pa, kjer drugač ta čas zelo rado dežuje, se piše, da imajo lepo in toplo vreme.

Od sv. Petra poleg Maribora, 3. rožnika V petek, 31. vel. trav. sklenili smo tudi tukaj „šmarnice.“ Pri cerkvi M. Božje na Gori spodobilo se je, da smo se sošli. Zgodaj že so prišli ljudje v procesijah od kapelic, pri katerih so, ki v cerkvo vsak dan niso mogli, po večerih molitve Mariji v čast opravljali. V cerkvi imeli pa smo vsak dan v jutro — in sicer letos po knjižici: „Sveti Jožef, naš varh in pomočnik, šmarnice v čast Jez., Mar. in sv. Jožefa.“ Zdi se nam, da smemo reči, da ljudem so se prikupile in dopale. Prav radi so vkljub vsemu delu prihajali. Tudi od sosednjih krajev se sliši, kako radi so se ljudje vdeleževali „šmarnic.“ Posebno velja to od Mariborske stolne cerkve, kjer so letos kakor je v „Danici“ že bilo naznanjeno, čast. o. Brinic jezuit „šmarnice“ vodili. Celó od tod smo jih hodili poslušat. Veselo je, da se češenje Marije D. tako razširja in se tako spopnejo besede prečiste Device: „ecce enim, ex hoc beatam me dicent omnes generationes“ (Magnifikat). V pondeljek 27. vel. trav. so prišli v procesiji sem verli Jareninčanje s svojimi duhovniki. Ako se pomisli, da so iz Jarenine do nas tri ure hoditi, se tudi priznati mora, da dober duh veje v sereh vernikov, ki so vkljub vsej vročini in težavam pota tako obilno priromali k Materi B.! Drugi dan 28. vel. trav., v torek, so prišli št. Martinčanje. Pri farni cerkvi smo jih pričakovali in pozdravili, potem pa šli v procesiji za njimi na Goro. Kaj veličastnega imajo res na sebi procesije, in sploh očitna služba Božja v sv. kat. cerkvi, — posebno ako se verniki sosednih fará po bratovsko zedinijo v svojih molitvah! Skoraj gorska cerkva ni mogla obseči vsih, tako število jih je bilo ta dan tukaj! Bili so pa kakor tudi včerašnji romarji od domačega gosp. župnika v priserčni besedi posebno pozdravljeni. — Nova šola ni že samo dozidana, temuč ako bo vreme vgodno, bo ob koncu tega mesca (21.) tudi od zunaj in znotraj popolnoma dogotovljena. Pač živa potreba že davno.

V Sosednji fari, pri sv. Barbari, ubili so nedavno nekega fanta. Malopriden je bil, veliko se rad praskal in tepel, in kakor se čuje, je v grešni tovaršiji silno pohujšljivo živel. Pravijo celó, da je sam poprej že nekega človeka ubil. — Sodijo pa ljudje, da ga je kaznen Božja zadela! Kako žalostno pač je, da tudi med sicer vernim slov. ljudstvom se take in enake hudodelnosti že tako pogostoma nahajajo! Fantje, slov. korenjaki! spametujte se vender in bodite modri, da rešite sebi dobro ime, staršem in domovini čast, pred Bogom pa dopadenje ohranite! Pomnite si, da resničen je pregovor: „kakoršno življenje, takšna smert.“

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

„Neue Freie“ je undan tarnala, da med 24 novimi odborniki gornje hise v državnem zboru ni nobenega „evangeljski cerkvi znanega imena,“ akoravno so med 24 zadevnimi novinci 3 drugoverci in med temi 2 protestanta (Gablenz in Wüllerstorf). Ravno ta „Neue Freie“ žveka: „Ako bo bližnje dni v osebi Don-Pedro-Arbues-a tudi še španjolska inkvizicija med svete prišteta, bo to poslednja beseda rimskega duha,“ — akoravno je iz zgodovine znano, da je imenovani Don Pedro v čisto drugem času živel kot je inkvizicija gospodovala. — Tem judovskim lažem in sovražljivostim naj pripnemo nekoliko iz daljšega spisa o sedanjih zadevah, ki nam je bil pred nekaj časom izročen. Pravi namreč med drugim:

Poglejmo protestanško Prusijo, ki se imenuje sama sebe izvoljeno posodo Božjo. Prusija, dasiravno ima veliko število katoličanov, je protestanška država, ker se je iz protestantizma porodila; kraljeva rodovina je protestantovske vere, svojo poglavitno moč, kakor sama pravi, zajema iz protestanske učenosti; na protestanstvo se je opiral kralj Miroslav II pri svojih krivičnih vojskah, in ta njegova politika še dandanes vlada na Pruskem; duha Miroslava Velikega so klicali pri zadnji vojski; sem ter tje so že katoličane psovali ter jih krive delali nastajoče vojske; in sedaj, ko so tako nepričakovano zmagali, se protestanški duh še bolj košati, katoliške liste zatirajo, katoličani jim niso zvesti podložni, ker gledajo na katoliško Avstrijo itd. Prusija pa tudi v zgodovini obrača vodo na svoj mlin; nemška povestnica se po šolah tako razlaga, da se povzdiguje in poslavlja Prusija, govori se le od nemškega poklica Prusijnega, Avstrija se pa zaničuje in v sum spravlja. Poslednja vojska je pa pečat temu pritislila, kar je na duhovnem polji že davno davno pripravljala. — Ali se Avstrija od sv. neprijateljice kar nič ne more naučiti? Ali se pri nas katoliški poklic Avstrije tudi tako visoko stavlja, kakor tam protestanški. Mar ni pri nas, kar pride iz Prusije, bolj čislano od domačega. Ali se ne razlaga le prevečkrat tudi zgodovina odveč v protestanškem zmislu, da molčim od veliko družega, v čimur bi mogli mi biti bolj avstrijski in bolj katoliški, naj pravi „Neue Freie,“ kar ji je drago! Judje še potlej niso bili mirni, ko so bili Zveličarja umorili na križu, dasiravno so v njegovi smerti miru iskali. Enako je dandanašnji; veliko jih misli mir v tem najti, da bi katoliški Cerkvi, ali pa saj svetni oblasti sv. Očeta odklenkalo. Pa kaj, ko jim je upanje le slabo: Lucifer se je bil sam pogreznil, ko se je nad Boga povzdigoval in nad njegove angele.

Znamenito je vediti sedanjo dobo nekoliko ruske politike. „Moskva“ je pred nekimi tedni pisala, da brez sumnje bode skorej Grecija služila zapadu zoper Rusijo. Orodje k temu ima biti tako imenovana „velika misel“ ali misel o „veliki Grecii.“ Znano namreč je, da Greki gledajo na malo kraljestvo greško kakor na podlago prihodnje silne greške države, „i čto ne? Greka, kotorej bi ne mečal (sanjaril) o vzostanovljenij vizantijski imperij.“ Ker pa tega ne Rusija in ne balkanski Slovenje ne morejo želeti, torej, misli zapad, se bodo Greki k njemu obrnili. Zapad se bode z vso močjo prikupoval prevzetnosti in samoljubju greškemu ter bode gledal napraviti si oplotje proti Rusii in slovanskemu svetu. Edinstvu slovenske skupnosti ali mase bode prizadeval si protistaviti edinstvo greškega plemena in tako z vsimi merami vgajal greškemu zedinjevanju. Ako že ima zapad miriti se s „pravoslavjem“ (razkolništvo), se bode berže umiril z njim v licu greškega, kakor pa slovenskega plemena; ako je zmožen dopustiti na vzhodu zvišanje kakoršne koli političke moči, bode dopustil berže to greški, kakor pa ruski.

Čudno pa je, kako se vjema z ruskim djanjem, kar „Moskva“ še nadalje piše: „S strani Grecije se napravlja dviganje (upor), s katerim Rusija ne more ne sočuvstvovati in ne z njim delati,“ in vender je znano, koliko se po Ruskem zbira za upor na Kandii? Dalje govori „Moskva“ o pismu vdanosti, ki so ga Bulgari poslali sultanu, in pravi, da je bilo napravljeno od katoliških Lazaristov, kakor se sploh misli. V tem pismu Bulgari razodevajo misel, da je zanje turško vladarstvo ložeje kakor pa greško. K temu morem pristaviti, kar je že davno znano, kako so sinamreč res Greki in Sloveni na Jutru v svojih prizadevanjih od nekdanj silo nasproti, ker Greki, ki ne morejo pod Turkom v političkih, saj v duhovskih rečeh hočejo svojo hegemonijo čez Slovence (Bulgare) ohraniti, kakor so jo od davno imeli.

Po Bulgarskem še zmiraj tako imenovano fanoriotiško duhovstvo gospoduje nad Sloveni jutrovskega nezedinjenega obreda, med tem ko katoličani pod turško vlado precej prostosti uživajo. V Bebeku blizu Carigrada n. pr. je prelepa katoliška propaganda v rokah oo. Lazaristov, ktere bi katoličani morebiti ne ohranili dolgo, ako bi prišli Grekom v oblast. S tem pa ne mislim turškega nasilstva zagovarjati, temuč le povem, kakor je res. V sveti deželi ali Palestini ruski in greški razkolniki celo pod turško oblastjo katoličanom vse z verstjo jemljejo naj svetejši kraje, kaj še le, ko bi bili sami gospodarji?

Ni tedaj treba, da bi bilo tisto pismo izmišljeno „po nenavisti (?) katolikov k' Grekam“, kakor „Moskva“ meni. Ni pa tudi tajiti, da oo. Lazaristi služijo francoski politiki zraven tega, da je njih prvi in pravi namen delo za sv. vero, in v tem ne nahajamo nič pregrešnega. Vsaka vlada sama sebi naj bolje služi s tem, da pospešuje katoliško vero, kajti Cerkev terdno stoji, in tudi oni ne bo padel, kdor se je terdno derži.

Znamenit je strah „Moskve“, da Grecija si utegne svojo politiško velikost kupiti za ceno kakoršne si bode duhovne in telesne (materijalne) natveženosti na zapad ter razdvoja z Rusijo. Naj skerbna „Moskva“ ruski vladi svetva, da naj s katoličani v svoji lastni državi po keršansko in po človeško dela; dokler se v tem ne spreoberne, bode vsih pravih katoličanov pred njenim vplivom groza, zlasti tudi v Carigradu, kjer se sedanjo dobo neprenehoma množijo katoliške cerkve in katoličani, v tem ko se na „keršanskem“ Ruskem zmanjšuje oboje dan na dan po ruskem zatiranju.

Po dolgi obravnavi je v „Moskvi“ nepričakovani sklep: „čto net' strani v' mire (da ga ni kraja na zemlji), katoraja bi sočuvstvovala Grekam v' ih' stremlenij k' nezavisimosti i svobode tak' kak' Rossija“, da Grekom toliko in toliko rubljev pošiljajo, da jim pa ne morejo žrtvovati ne svojih bratov Sloveno-Bolgarov in Serbov, in ne „interesov“ Rosij.“ Zdi se torej „Moskvi“, da Rusija je dolžna pospešiti in vladati pričetek (inicijativo) vzhodnjega rešenja: če ne, ovladale ga bodo zapadne države....; kaže se ji, da vstric z dviganjem greškim bilo bi treba zbuditi tudi dviganje slovansko, da Rusija bila bi dolžna resneje tišati na oprostenje Belgrada od turške posade (pisano je bilo pred odhodom turkov iz serbskih terdnjav) in bolj delavno udeležiti se rešenja cerkvenega greko-bolgarskega prepira, — odnim' slovom, stat' vo glave, a ne v' hvoste togo dviženja, katoroe objemlje Vostok.“ — Tako modrovanje razodeva, da rusko časništvo snubi vlado rusko, da naj bi se pognala za stremene v jutrovem gibanju. Kaj pa počenjajo k temu druge vlade, kaj naša Avstrija? Ali se bode kaj pečala za katoličane, ki jih je veliko število na Turškem?

V Budi je bilo 8. t. m. slovesno kronanje Njih veličanstva za ogerskega kralja. Namestovan je bil tudi državni zbor s predsedništvom in več poslanci.

Na Danskem se sv. vera hitro razširja, to pa od l. 1850, kar je katoliška Cerkev jela prostejši dihati. Prestop k katoliški cerkvi je bil ondi neusmiljeno oestro prepovedan; vsi otroci iz mešanih zakonov so bili že po rojstvu protestanti; še desetino so mogli katoličanje protestanškim predikantom plačevati. Leta 1850 je bilo le 152 ss. obhajil, petnajst let pozneje že 6610. Tudi je ondi že več katoliških redov, katerih šole so močno ljubljene. Luteranstvo je bilo na Danskem leta 1536 z naj večim nasilstvom vpeljano. Kristjan III je dal neprevidoma škofo pograbit in zapreti; irski škof Jon Arneson je bil umorjen. Tako so lahko novo vero tudi nevednemu ljudstvu vsilili. Čez 300 let še le je tlačenje pojenjalo in precej se začenja katoličanstvo razcvetati.

Mestno svetovavstvo v Novem Jorku, ki je skoraj iz samih protestantov, je lansko leto odločilo za odotni vstav oo. jezuitov 25.000 gld. podpore, ga je rešilo davkov in osvobodilo vojašine njegovo prebivavstvo. Vse to se je zgodilo zavoljo zaslug, ki so si jih oo. jezuiti pridobili kakor vojaški duhovni v poslednji vojski. Tudi na Pruskem je v zadnji vojski služilo 31 jezuitov za vojaške duhovne, in prostaki in častniki so kaj lepo z njimi delali in jih spoštovali in ljubili. Tako je v Ameriki, kjer je že 500 jezuitov. Kako pa sem ter tje po Nemškem? Pa tudi v Avstrii? Kaj niso vse počeli v Pragi, dokler ni vriš novih volitev vojske zoper nedolžne patre zagernil! Neki pregovor našega naroda pravi, da so težke solze, ki jih duhovstvo zavoljo svojih vernikov preliwa. Ako se je bratom Čehom zoper vse njih upanje in pričakovanje poslednji čas vse drugač obrnilo, imajo priložnost vest izpraševati. Da je Gospod maševavec, menda nihče ne dvomi, — in da je katoliška Cerkev zerklo njegovega očesa, to je tako očitno in tolikrat razodeto, skazano in z djanji poterjeno, da je slepec pri belem dnevu, kdor tega ne verjame.

V novem Jorku žugajo kerčmarji iz kože skočiti, ker po naj poslednjšem redarskem predlogu bodo mogli vsi gostilniški posestniki vse kerčmarske prostore natančno popisati, in na vratih bo mogla biti napravljena luknjica, da bode mogla policijska straža tudi od zunaj viditi in vediti, če so ondi gosti o prepovedanih časih, in kaj se sploh godi. Tudi ima biti prepovedano vse mlado žensko točajstvo. Vidi se tedaj, da mladi Ameriki je z npravnostjo resnica, in le na taki podlagi ji je slavne prihodnosti pričakovati. Deržave, kjer je npravnost spodkopana, pojdejo v šibre.

Iz državnega zbora. V državnem zboru se zdaj pretresata odgovora na pričetni govor ali adresi, ki ju imate obe zbornici podati Njih veličanstvu. Osnovi tega odgovora ste napravljeni, se vé, v duhu nemške večine. Obé grajate bivše ustavljenje ali sistiranje vstavnega vladanja in s tem tudi Belkredovo politiko. Gornja zbornica razodeva naj večí skerb zavoljo dualizma, spodnja zavoljo tega in družih vladinih naredb le godernja, da se tudi ona pri njih ni vdeleževala. Sprejmete pa dualizem obé, kakor doveršeno djanje. Všeč je zbornicama predlog za pregled februar-patenta, ministersko odgovornost itd.; toda spodnjica kmali začenja tudi sama predlagati ter, kakor so že davno napovedovali, tudi „konkordat“ na mizo spravi, da naj se pregleda. Stem se vidi, kam meri nemška večina, kar se je tudi že pri volitvah večkrat omenilo. Kaj bode spodnjica še tirjala pod titelnom: „Reform der gesammten Gesetzgebung und Verwaltung im Sinne der Freiheit und des Fortschrittes“, obnova vesoljnega postavodajstva in opravstva v zmislu prostosti in napredovanja, se še vse ne vé. — V zadevi konkordata hoče najprej, da naj se odpravi vpliv Cerkve do katoliških šol, pa zakonska postava, duhovske sodnije in kar ima Cerkev kaj višji veljavnosti, pravi „Volksfreund“. Zbornica tedaj tirja, pravi ta dnevnik, da naj svitli cesar prelomi besedo kakor mož in cesar, ki je l. 1856 pred zbranimi škofi zagotovil, da bode to, kar je v konkordatu obljubil, s tisto zvestobo spolnil, ktera se spodobi možu in cesarju. In zdaj, ko se vse poganja za stare pravice, hočejo ti močje ravno Cerkvi naj starši, večne pravice vzeti.

V splošnji razpravi zastran adrese sta govorila tudi naša poslanca Toman in Svetec, oba zoper osnovano adresno, zoper dualizem, zagovarjaje zistiranje vstave. Toman pravi med drugim: Ne verjamemo, da bi z odstopom Venecije in z izločenjem iz nemške zveze bila moč Avstrije omagala. Avstrija mora biti sama svoja, zedinba več dežel in kraljestev, torej federalistiška z močno središno vlado. Vstavnega državnega zbora v

Avstrii ne vidi več. Govornik terdi ravnopravnost narodov, vtesnjenje birokracije in blagor ljudstva. Hervati so oteli edinost cesarstva. Zavrača na §. 42. l. 1861, ki je bil od kralja poterjen in meni, da poprejšnja razmera z Ogerskim se ne bode nikdar povernila. Hervatje so že pod Marijo Terezijo za cesarja in prestol kri prelivali itd. Z grozo moramo Slovenci čutiti, pravi dalje, da nas v prestolnem mestu neslišano psujejo ... Slovenske dežele, Česko, Moravsko, Kranjsko plačujejo naj več zemljišnih in kervnih davkov, in vendar nas v prestolnem mestu smejo z naj večim zaničevanjem obkladati. Avstrii kličem: Ti moraš biti mati vsim svojim narodom .. Avstria erit in orbe ultima, si erit justa gentibus, dni poslednje Avstria bode doživela, ak' za ljudstva miro isto bo imela.

Svetec zavrača na to, da vlada razdira jéz, ki je bil postavljen zoper preseganje postav l. 1848 in si odtujuje serca družih narodov ogerske krone. Dualizem ima prikrito misel, da bi dva naroda k gospodstvu povzdignil in je ravno nasprotje zoper pravo rešenje narodnega prašanja. To bota dva tabora, tabor brez zasluženja gospodujočih, in tabor brez zadolženja služnih .. Ne bode prostosti, dokler ostane posilstvo zoper narodnosti .. V Avstriji nismo imeli avstrijske politike, ampak nemško .. V adresi pogreša popravo ali reformo zastran davkov in zavrača posebej na Kranjsko.

Neki Sturm je 4. rožn. zabavljal zoper slovenske govornike, zabavljal zoper Poljca Krzeczunowicza, da je prejšanji dan besedoval za „feudalne“ in „klerikalne“, pa da najberže bere „Vaterland-a“ in „Kirchenzeitung“, „akceptiral“ dualizem, potem zopet zabavljal zoper Skennet-a; zabavljal zoper konkordat (od levice „Bravo“), in čez pol ure je bilo zabavljanja konec, kakoršnega zabavljanja še več pričakujemo od družih „sturmov“.

Moravski dr. Ryger je za terdno prepričan, da ogerska vstava se ni povernila; vediti želi, ktera je ta vstava? Skupnih izdajkov cesarstva plačuje Oggersko le 44 milijonov, neogerske dežele pa 360 milijonov itd.

Mende govori, da se mora vsaka pravica spoštovati, če je komu všeč ali ne; na zadnje pa vender pri-terjuje k pregledu konkordata.

Dr. Haniš toži zoper vsilovanje jezika; Poljake vpraša, kaj bi rekli, ko bi rutenska večina v Galiciji tirjala, da naj rutensčina v poljskih šolah zapovedana tvarina bode? (S poljske strani kličejo: „Sej je!“ — Smeh!) Nato dokazuje, da českega jezika celo ni treba, ker ta jezik ni francoski, ne laški in ne angleški. Z vsimi štirimi se brani zoper to, da bi se česko učil, ker se Čehi morajo nemško učiti. (Volksfrd.)

Kratke naznanila. Amerikanskih škofov, redovnikov itd. veliko število se je podalo v Rim. — Novojoški cerkveni list mesca majnika govori o dvakratni bitvi pri Kveretari in pravi, da Maksimilijan se je zgubil in skrivaj pobegnil. — Garibaldi se véde kakor „rimski diktator“ ali samopoveljnik in je oporeko pri tujih poslancih v Florencii vložil zoper vse, kar se je v Rimu zgodilo od leta 1849. Satan-zelénec se je tudi nekđaj vedel kakor samopoveljnik vesoljnega sveta, rekoč, „vse to bom tebi dal, ako pred-me padeš;“ pri vsem tem pa je ostal, kar je bil: zaveržena, prederzna, puntarska, zapeljiva pokveka! Ta nesramni stavec blezo res ne bo pokoja dal, dokler se ne bode v večni ogenj pogreznil. — Mesca majnika je bilo neko japonsko poslanstvo tudi v Ameriki. Ne vé se, kaj so imeli z vlado opraviti ti jutrovcí, — meni pa „Herald“, da amerikska vlada ima namen svoje ovne ali z železom očeladane barke Japoncem zamenjati za nekatere japonske otoke. Amerika umé to reč dobro. Eno roko je Rusu podala na

Severu, kaj ko bi mu drugo pa na Jugu? Tudi v Jafi ob Palestini se je vselila amerikanska naselba. — Od 1. pros. do 30. mal. travna je na 209 brodih prišlo v Ameriko 56.663 popotnikov; izmed popotnikov je njih 115 na morji umerlo. Vse kaže, da Amerika ima doživeti še imenitne čase. —

Poslednje novice. Dve žalostni dogodbi imate greniti kronanje Njih veličanstva na Oggerskem, — Bog daj, da bi se saj poslednja ne poterdila! Umerla je namreč 6. t. m. nadvojvodinja Matilda, ki se je bila pred 15. dnemi opekla s tem, da se ji je bila obleka na životu vnela. Druga je telegram avstrijskega poslanca iz novega Jorka: „Cesarja Maksa s 40 častniki vred, avstrijskimi, francoskimi in belgijskimi, so Juaristi vstrelili, častnike mehikanske narodnosti pa so obesili. Natančniših naznanil še ni.“ Maksimilijan, kakor je znano, je bil v zadevi zastran cerkvenega premoženja potegnil zoper Cerkev in zoper škofo. Po naši misli je bil to prvi udarec. Naj bi naš državni zbor o svojem mahanju na konkordat tega ne pozabil.

— Adresna obravnava v državnem zboru je dokončana in 6. t. m. ste bili adresi v obojni zbornici sprejeti brez spremembe. V ti seji se je državni zbor, kolikor je v njegovi moči, nad konkordatom znosil. Obnašanje nekterih poslancev med govoroma Jäger-a in Greuter-a nas s sterinenjem napolnuje. Postavni možje tako ne delajo. Govoré o absolutizmu prejšnjega stoletja je na pr. Jäger prašal, če morejo s takim absolutizmom zadovoljni biti, ki je v poprejšnjem stoletji samostojnost Cerkve kakor goba posrebal? in oddoneli so klici: „Ja!“ Med obilnimi „Nein-arji“ in „Unruhe“ je govornik sklenil. Roser je na to med drugim celó tako-le zarobil: „Kaj so zaveze v Evropi, kaj besede vladarjev? tedaj imamo mi kakor namestovavci ljudstva enako pravico.“ In k temu „Gelächter.“ Greški nezedinjeni duhoven Andrievič in protestanski pastor Schneider sta konkordatu med „Beifall-om“ bunke dajala. — Greuter je zavernil na dvojno mero, da klic za svobodo katol. cerkve ni segei v serca, pač pa klic družega poslanca za svobodo protestanske cerkve, ter pristavlja: „Tisti dan, ko bo katoliški cerkvi v Avstrii tista svoboda dopušena, kakor je protestanski cerkvi v „protestantenpatentu“, tisti dan se bodo vse doline na Tirolskem veselile in Te Deum“ obhajale. Pomenljivo je tudi, da so se učeni gospodje na levici in v levem središu smejali, ko je govornik omenil Cerkev, za ktero je toliko mučencev kri prelilo in jih še bo, kakor upa. — Mühlfeld, oče „religionsedikta“, je med drugim rekel: „Neodvisnost sv. Cerkve v zadevi do državne oblasti tirjati je derzovita prederznost.“ Sklenil je: „Okov konkordata mora pasti, brez tega ni blaga.“ — Zapisan je bil za govornika še tudi g. Pintar, pa se je besedi odpovedal. Nobeden minister se ni potegnil za zavezo, poterjeno z besedo njih Cesarja. Ob 10 zvečer je bilo glasovanje. Tirolci, Slovenci in nekteri Poljaki ter Ruteni so glasovali prid konkordata; Toman, Sveteca, Kluna ni bilo pričujočih pri glasovanji. Mi bi bili od njih več serčnosti pričakovali. — Današnji list sklenemo z drugačnim občutkom kot smo ga pričeli.

Iz Ljubljane. 23. maja so blagovolili presvitli cesar šolskemu svetovavcu g. dr. Ant. Jarcu na Kranjskem podeliti viteški križ Franc-Jožefovega reda v spoznanje njegovega izverstnega delovanja. — Kmali po binkošti bode birma po Gorenskem: v Kamni gorici, Gradu, Gorjah itd.

— Gosp. Andrej Fleišman, znani botanik, je po kratki bolezní naglo umerl v torek. Bil je marljiv rastlinar, sloví tudi drugod, pošten domoljub. Bog mu daj večni mir!